

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H

12

GLÅMSBIERG FRI- OG EFTERSKOLES ÅRSSKRIFT

DAG OG DÅD ER KÆMPERIM

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1 9 5 8

Statens pædagogiske Studiesamling
København

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES

ÅRSSKRIFT

Dag og dåd er kæmperim

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1958

Statens pædagogiske Studiesamling
København

INDHOLDSFORTEGNELSE

Ole Wivel: Vrede unge mænd	3
P. Jørgensen: Ny vin på gamle sække	5
Gunnar Olsen: Ungdom og folkepension	6
Poul A. Jørgensen: Om ungdom og litteratur	12
Nils Olav Olsen: Ungdom og politik	19
P. A. Jørgensen: Ungdom og fritid	24
Gunnar Olsen: Mindeord	28
Nyt om gamle elever	30
Rasmus Bjørgmose: Fra Glamsbjerg til verdens ende ...	34
Noter ved Gunnar Olsen	38
Marie Olsen: Fra november til november	42
Efterskolen 1957-58	53
Eksamensholdet 1958	56
Hilsener	58
Bestyrelsen for elevforeningen	59
Oplysninger - elevmødet	59
Regnskab	60

Vrede unge mænd

*A denne evige søndag dette håbløse liv.
Ingenting at kæmpe for
ingenting at dø for
denne sugende indre tomhed
vor mangelsygdøms –
vi har det jo godt.*

*Bombeflyvere skyttegrave og disse lykkelige soldater
udkommanderet til en skæbne
blændet af tilværelsens gru og forløsningen i døden
vore brødre fra Cypern og Dunkerque.
De havde elskov og idealer
de vidste de ville sejre
selv om nederlaget ventede dem
som frådende ild kvælning druknedøden og nakkeskud.*

*Men vi er uden sejre og nederlag
vor elskov uden smertelig patos
uden ømhød til døden.
Vi hader ingen
hades af ingen
undtagen os selv.*

*Vi er de vrede de skuffede de sårede
 de resignerede drankere og fortabte småborgere
 aggressive mod lilleemor.
 End ikke ønsket om en katastrofe tør vi nære
 som de gale og trætte gamle mænd
 fra Indien Kenya Burma
 og alverdens pragtfulde golfbaner.*

*Vi ved at alt er såre godt som det er.
 Men vi kan ikke leve op til det upatetiske
 til hverdagene i dette land.
 Vi kan ikke måle os med livet
 når det bare strømmer som en rolig og gylden flod
 en kvindes sang eller blæsten.
 som suser gennem de vældige træer.*

*Tjener mere øl
 en tredobbelt snaps til os alle
 den midlertidige død
 hos Armstrong og pigen ved siden af
 hvis navn vi har glemt.*

Fra »Midt i en quiztid« med tilladelse af Ole Wivel.

Ny vin på gamle sække

På elevmødets generalforsamling bad jeg medlemmerne om at komme med forslag til ændringer af elevskriftets indhold og form. Denne bøn blev ikke hørt, og vi måtte derfor tumle med problemerne selv.

Man enedes om at bevare elevskriftets ansigt, hvilket vil sige dets omslag. I de senere år har ganske vist adskillige højskoler og efterskoler givet deres årsskrifter en make up, men jeg tror ikke, det tiltrænges for vort vedkommende. Omslaget er enkelt, klart og karakteristisk, og det er bestemt ikke mit indtryk, at tiden er løbet fra det. Desuden er traditionen ikke altid at foragte.

Men indholdet. Det kan ofte være temmelig tilfældige artikler, der kan findes i et årsskrift, og emnerne kan bevæge sig fra verdensproblemernes løsning til oplysende artikler om stoppenålens fremstilling. Dette har vi søgt at råde bod på ved at vælge et samlende emne for årsskriftets artikler, vel vidende at vi har været meget originale, når vi har ladet loddet falde på emnet ungdom. Men det er dog vel hovedsagelig unge, vi henvender os til. Der er skrevet umådelig meget om netop dette emne i de senere år, og jeg tror, jeg har de øvrige forfattere med mig, når jeg siger, at vi på ingen måde hævder at komme med revolutionerende nye tanker desangående, men det kunne være, at vi kunne formidle noget af det, som meget kloge folk har sagt og skrevet om emnet. Og endelig kunne det jo være, at »en blind høne kunne finde et guldkorn«.

Og lad os håbe, at det ikke går som i bibelen, hvor den nye, fyrlige vin fik den gamle sæk til at sprække. Jeg håber, at den nye vin i den gamle sæk må smage.

Poul A. Jørgensen.

Ungdom og folkepension

Den norske digter Nordahl Grieg har kaldt en af sine bøger: »Ung må verden endnu være«, og grunden til denne titel må søges i, at den verden, han skildrer, er i fuld gang med at udvikle sig, den har alle ungdommens fortrin og fejl, hele dens charme, men også hele dens ufærdighed, kluntethed og usikkerhed. Der er næppe nogen grund til at modsige ham, verden er ganske afgjort ung endnu og rummer netop derfor ukendte muligheder, fremtidige overraskelser. Der er ingen grund til som Alexander (senere den Store) at græde over, at der ikke blev noget til ham at udrette, fordi hans far allerede havde erobret hele verden. Jo, der bliver nok at gøre også for de kommende slægter. Ordet »hil den, der var ung i rette tid« gælder egentlig enhver tids ungdom og gør det især, fordi enhver ungdom, som der er noget ved, i sig

har troen på, at den kan udrette noget, ja, at den kan det bedre end alle forudgående generationer, at den aldrig vil svigte sine idealer, således som netop alle tidligere generationer har gjort. Man falder til ro, man går på akkord, men det vil vi, den nye ungdom, aldrig gøre, vore idealer skal føres ud i livet, koste hvad det vil, og vi tror på, at det kan nytte, at verden kan blive bedre, og at det er os, der skal forbedre den.

Sådan en ungdom, der bestandig er at finde på barrikaderne, hvor det går hårdt til, hvor der udrettes noget, den har ikke megen tid til at reflektere over tingene, og nok heller ikke megen lyst dertil. Refleksionerne kommer først bagefter, er egentlig et tegn på, at ungdommen svinder, hører den modnere alder til. Lad os nu se, hvad det er, vi har gjort, hvordan det har virket, hvad der er kommet ud af det. Så er vi inde i skuffelsernes tid, for der kommer jo aldrig helt det ud af det, som vi ventede i de helt unge år, lidt faldt man alligevel til ro, og hist og her måtte man gå på akkord – men, det var ikke i de unge år, det skete. Det er en næsten stående vending, når jeg lykønsker en elev på fødselsdagen, at jeg spørger om, hvor gammel han eller hun er, og når jeg så har fået det at vide, spørger videre: vil du bytte? (underforstået: med mig), men det er der aldrig nogen, der vil. Svaret er altid spontant, ikke et resultat af dybe overvejelser, men der er ingen tvivl. Og jeg forstår det så godt. Det er ikke bare det, at det jo slet ikke kan lade sig gøre, heldigvis, nej, der ligger i det at være ung en værdi, som man ikke godvillig giver slip på – uden at man måske ser sig i stand til at gøre rede for, hvori det værdifulde består, det er nok som med mange andre ting, man først kommer i tanke om, når det er for sent.

Et af de værdifuldeste forhold, der er knyttet til ungdommen, er den kendsgerning, at opgaverne ligger lige for. Der skal ikke søges med lys og lygte efter noget, der kan fylde tilværelsen. Kravet om uddannelse, dygtiggørelse, udvikling er over de unge – og det forekommer mig, at næppe nogen anden tids unge har været mere lydhøre over for dette krav end de unge, vi i dag får at arbejde med. De kan lide at lære noget, har appetit på viden og kunnen og er jo egentlig forbløffende dygtige mange af dem.

Deres uddannelse og udvikling er blevet deres hobby for at bruge et forslidt ord. Egentlig et væmmeligt ord, når man betænkter, at det dækker over noget kunstigt, over et forsøg på at udfylde tilværelsen med noget, der intet er i sig selv, bare et tidsfordriv, som det også hedder med et endnu styggere ord. Ja, vist har ungdommen masser af tid, det er først i en senere alder, tiden bliver kostbar, men ungdommen har sandelig også noget at fylde tiden med.

Det med fremtiden spiller en naturlig rolle i mange unges sind. Man er såmænd meget godt klar over, at ungdommen ikke varer evigt, men at det er fremtiden, man uddanner sig til. Det ville være forkert at fremstille det, som om alle unge tog ens på denne sag. Nogle lever vel fra dag til dag uden at gøre sig større tanker om, hvad der skal komme, og andre er allerede fra de tidligste ungdomsår meget bevidste på dette felt og sætter både vilje og evner ind på at nå et mål, som de meget tidligt har haft for øje. Opdragelsen spiller sikkert en rolle; nogle forældre taler meget tidligt med deres børn om, hvad de skal være, og forsøger måske at skabe hensigtsmæssige forestillinger i barnets eller den unges sind om, hvad det er værdifuldt at stræbe efter. Sådanne børn og unge bliver tit gammelkloge og viser både i tanker og adfærd megen sans for at nå frem til betryggende kår, til noget sikkert. Vi læser af og til i bladene om sådan en ung mand, der efter 10–15 års arbejde ved landbruget lægger en betydelig opsparet kapital på bordet, når han køber »sit eget«. Det er ikke det normale, for så ville det jo ikke blive omtalt; det, man omtaler, er altid det unormale, det usædvanlige, det beundringsværdige. Hvad alle gør, synes aldrig at være beundringsværdigt. Nå, den type, der lægger pengene på bordet, er vel den samme, som uddanner sig til de faste stillinger og gør det uden at skele hverken til venstre eller højre. Johs. V. Jensen fortæller i en af sine eksotiske fortællinger om en svensker, der er kommet til Amerika, men længes hjem til Sverige. Om hvordan han arbejder ude på ranchen i månedsvis, og så tager han ind til byen og spiller kort for at vinde nok til at tage hjem til Østergötland. Men han taber altid. Ved et tilfælde hører han om, at der er udsat en præmie

for den, der kan hente en bisonokse oppe i bjergene og bringe den levende til byen. Tanken om nu at kunne få penge nok gør ham gal af energi, siger digteren. Sådan kan målet, der vinker forude, skabe kræfter i os, der kan bringe os meget vidt. Det er utvivlsomt i opdragergerningen af allerstørste værdi at kunne sætte sådanne mål op for de unge, så det kan vække slumrende kræfter, at vise dem syner, som kan kalde dem frem til dåd.

Målet for de mange, der i besættelsesårene satte livet på spil i frihedskampen, var Danmarks frihed. Det var et syn, der som Østergötland for den svenske cowboy vinkede forude. Det er et af ungdommens privilegier, evnen til at se syner og til at lade sig opflamme af dem.

Under besættelsen kom en ung mand til at gå på skolen, hvor jeg da var. Han skulle helst gemmes af vejen for tyskerne, fordi han havde været lidt for nærgående over for dem, stjålet våben og lavet anden sabotage. Skønt han vidste, det kun med det yderste besvær var lykkedes at redde ham ud af tyskeres klør, fortsatte han sine sabotagehandlinger, og da vi forsøgte at få ham fra det og bl. a. forklarede ham, at det ikke var ham og hans jævnaldrende, der skulle føre krigen mod tyskerne, svarede han: »Ja, men de voksne gør jo ikke noget«.

Der var i hans indvendinger foruden et vidnesbyrd om, at han så synet med Danmark frit, også en vis utålmodighed, der ikke ligger ungdommen fjernt. Det, der skal ske, må helst ske snart, undertiden kan man have fornemmelsen af, at man ikke bør fremholde alt for fjerne mål; muligheden for at få dem inden for rækkevidde eller troen på, at det kan lade sig gøre, må være til stede.

Noget af det, der ligger ungdommen fjernest, er tanken om, at den engang selv skal nå frem til livets aften, at der forude venter en alderdom på den, som på alle tidligere generationer. Det er så fjernt, så uvirkeligt, at det vistnok yderst sjældent går med ind i de tanker, de unge gør sig om livet. Der er jo nok af aktuelle spørgsmål, der skal klares, hvorfor så skubbe dem til side for tanken om noget, der næppe øjnes, og i hvert fald ikke på nogen måde virker foruroligende.

Man har ment, at den særstilling, tjenestemænd og embedsmænd indtog ved, at deres stillinger var pensionsberettigede, skulle virke tiltrækkende, så disse stillinger især efterstræbtes af unge, der havde tanke for en betrygget alderdom og altså i det hele tænkte noget ud over det, der lå lige for. Sådant ungdom, der ikke bare levede fra hånden og i munden, var nok værd for stat og kommune at få fat i; disse stillinger var ansvarsfulde og burde afgjort ikke besættes med letsindige folk, der næppe nok skænkede dagen i morgen en tanke. Det er mere end tvivlsomt, om ungdommen har skænket dette forhold nogen opmærksomhed. Jeg ved for mit eget vedkommende, at jeg slet ikke havde det med i mine overvejelser, da jeg skulle træffe et valg af livsstilling, at det også ville være rart med en sikret alderdom. Senere hen, da jeg fik en familie at have ansvaret for, er det med sikkerheden naturligvis også kommet ind i billedet; det er blevet til et par livsforsikringer og andet af den slags, men da jeg var ung – nej, da var det helt uden for min interesse.

Derfor tror jeg også, at jeg har ret, når jeg mener, at udvidelsen af den sociale lovgivning med en folkepension, der skal tilfalde alle, når en vis alder er nået, en tilsikring af hele folket af det privilegium, der før var tjenestemænds og embedsmænds alene, denne udvidelse er ikke planlagt af ungdommen, der på det sociale område havde helt andre og meget mere nærliggende interesser.

For ungdommens vedkommende var det langt mere naturligt at interessere sig for en forøgelse af hjælpen til uddannelse. Denne er på næsten alle områder blevet mere langvarig og meget dyrere, end den før har været. Der kunne nok være brug for hjælp, og den forøgelse af legat- og lånemuligheder, der har fundet sted, er – hvor kærkommen den end har været – for en dråbe i havet at regne. Følgen er blevet, at et stadigt stigende antal af de unge må have arbejde ved siden af studierne, hvad der medvirker til at trække disse i langdrag. Måske vil man finde det egoistisk af ungdommen at se således på tingene; men det er vel ikke helt urimelig tale, om der siges: Giv os bare gode uddannelsesmuligheder, så skal vi nok sørge for os selv, også for vores alderdom.

Der findes ingen rimelig måde at afvise en sådan betragtning på, den er både rigtig og sund. Helt kan man ikke frigøre sig for frygten, når ansvaret for fremtiden nu lægges helt over på samfundet, endnu et område er overtaget af staten.

Det skulle meget nødtigt se ud, som jeg var modstander af den sociale forsorg, således som den finder udtryk i folkepensionen; det er jeg nemlig langt fra. Det er med tilfredshed, jeg ser, at der skaffes vore gamle en i økonomisk henseende nogenlunde sorgfri alderdom. Bekymringen kan snarere være om de, der ikke har andet, så nu får nok, hvad de afgjort ikke gjorde gennem aldersrenten. Men så idefattigt behøver et samfund vel heller ikke at være, at det ikke kan se, at det ville være langt at foretrække at give samfundsborgerne sådanne kår, at de til sin tid selv kunne sørge for deres egen alderdom på betryggende måde.

Jeg tror, at en sådan tilrettelægning af forholdene ville have tiltalt ungdommen mere end den ordning, vi nu er nået frem til. Jeg er vis på, at jeg kender ungdommen godt nok til at vide, at de syner, man skal holde frem for den, de skal rumme noget, den kan udrette, frem for noget, den kan nå – på en eller anden magelig måde.

Det samfund, ungdommen skal føle sig tiltalt af, skal ikke baseres på en alle omfattende offentlige forsorg, men snarere på den fundamentale visdom, at alle så vidt muligt klarer sig selv – den sociale forsorg, det bliver den sjældne undtagelse, der bekræfter denne regel.

Hvis man ikke hos ungdommen finder nogen begejstring for folkepensionen, skyldes det måske, at denne er udtryk for en udvikling, der går i stik modsat retning af det ovenfor omtalte ideal.

Gunnar Olsen.

Om ungdom og litteratur

»I den mellemtid, vi i øjeblikket lever i, hvor de to store modstandere (katholicisme og kommunisme) endnu ikke har bestemt sig til at tage kampen på liv og død, og hvor endnu ingen formæling, der kunne afføde et nyt kulturbarn, som har livet i sig, er i sigte, er den europæiske kulturkreds' politiske og kulturelle og sociale ledelse kommen i hænderne på en skare små mænd, der dreven af angst uafsladelig råber, at katastrofen må afvendes, hvis ikke den hele menneskelighed skal gå under i de stores armageddon, men som ulykkeligvis ikke fatter, at tidens egentlige »rædsel« er dens dybe åndløshed, og at ungdommens ustyrlighed skyldes den indre tomhed, det åndelige vacuum, der er opstået ved fornægtelsen af den middelalderlige tradition og ved det tyvende århundredes kirkelige og verdslige leders angerløse ligegyldighed over for de forvildede europæiske menneskers nødråb om en erstatning, der kunne genoplive deres tabte tro på en personlig tilblivelse«.

Dette citat stammer fra professor Holger Møllgårds bog »In

tyrannos«, som er udkommet i dette efterår. Holger Møllgård siger selv i forordet til bogen, at han henvender sig til ungdommen, til den ungdom, der endnu ikke har fået sit friske syn spoleret af den ene eller anden form for partiske briller. Vi må, siger Møllgård, være på vagt og berede os til kamp mod de to store magter, som – selv om de måske på sin vis er direkte modsætninger – dog er to alen ud af et stykke, nemlig katolicismen og kommunismen. De vil begge det åndelige tyranni, og deres midler er stort set ikke forskellige. Til denne kamp mod ensretningen må vi ruste os her i Vesteuropa, om vi ikke skal gå under.

De små tyranner, som Møllgård omtaler i det ovenover stående citat, og som vi har at kæmpe imod også, sparer sig ingen anstrengelser for at holde mennesker borte fra at tænke selv. Alt forfladiges, for at vi skal glemme den forbistrede hverdag. Til gengæld får vi stukket en mængde sukkerstads ud.

I denne krig med de små tyranner er det vanskeligt at stille frontlinjer op, fordi problemerne er uendelig sammenfiltrede, men jeg vover alligevel at sige, at en af de vigtigste slagmarker for begge parter i kampen er ungdommen.

Man værner de unge til at lade sig nøje med allehånde billigt kram, som sælges så dyrt som muligt, idet man har opdaget, at de unge i vor tid har mange penge mellem hænderne, og at de er et let bytte for reklame og propaganda. Det fik endda være, dersom det ikke var sådan, at kultur er vaner, ungdommen vænnes til den billige vane, den billige kultur, og det er meget svært – om ikke umuligt – gennem senere påvirkning at skifte disse billige ting ud til fordel for noget værdifuldt.

Perspektivet bliver så meget farligere, som ungdommen, når den senere skal træffe sit valg, moralsk, religiøst, menneskeligt, politisk, ingen ballast ejer, som kan sætte den i stand til roligt at overveje sit valg. Den bliver et viljeløst redskab i propagandaens hånd, således som den kan virke i radio, presse, film og fjernsyn.

I kampen mod disse mørke fremtidsudsigter spiller, så vidt jeg kan se, litteraturen en meget stor rolle. Gennem litteraturen kan man på sin vis trænes til at træffe sine valg. Problemer og

spørgsmål lægges foran én til afgørelse ofte på en sådan måde, at man må træffe sit valg, må tumle med sagen, indtil der kommer en forklaring, som man kan godtage. Derfor må undervisningen i litteratur også have en fremskudt plads i striden. Kunne man nemlig lære børnene og de unge at læse og derigennem vælge, ville der vist også være flere, der kunne vælge og vrage i den konkrete situation i livet. Derfor vil jeg nu se på undervisningen i litteratur og komme med forslag til ændring.

I sommer havde jeg med soldater at gøre. Vi snakkede bl. a. også om bøger og læsning. Jeg kunne ikke undgå at lægge mærke til, at soldaternes kæreste læsning var kriminalhefter, knaldbøger og fremtidsromaner eller skildringer fra fjerne kloder. Kort sagt, noget med gys, uhygge, blod, mord og boblende fantasi, skønsomt blandet med sex. For resten lagde soldaterne slet ikke skjul på, at de læste slige ting, og på mit spørgsmål om grunden til, at de læste noget sådant, var svaret, at de ikke havde tid til at læse andet. Sådan set havde de nok lyst, men det krævede arbejde og fordybelse. I dette derimod kunne de så dejligt glide bort øjeblikkeligt. Her havde altså den billige produktions morfinindsprøjtning allerede virket.

★ **Kultur er vaner.**

Sidste vinter fik jeg en fjerde mellem til at være forsøgskaniner i et lille eksperiment, som ganske vist gjaldt musik, men hvis resultat efter min mening meget vel kunne overføres til litteraturen. Vi havde en lille studiekreds, hvor vi mødtes en gang hver fjortende dag for at snakke lidt sammen om litteratur, om klassisk musik, om jazz eller noget andet, som vi ikke havde tid til i timerne. De 14–15, som regelmæssigt kom, indvilligede i, at vi hver gang indledte aftenen med at høre en lille fløjtekvartet af Mozart. I begyndelsen synes det at have været en pine for dem at sidde stille og lytte til musik af den slags, men da vinteren var slut, og jeg spurgte dem, hvad de nu syntes om fløjtekvartetten, stemte de ti for den og fem imod. De havde ved egen erfaring indset, at dersom man lægger lidt arbejde i at lytte til slig en musik, giver den til gengæld oplevelser, som man ikke finder

hos den billige. – Mon ikke det samme forsøg kunne gentages med litteratur med samme resultat?

Når kultur er vaner, må vanerne, de værdifulde vaner, indprentes de unge så tidligt som muligt, d. v. s. endnu inden de er unge, mens de er børn. Skolen og hjemmet har opgaven her.

Lad mig starte med hjemmet. Det er desværre en længst forsvunden vane i hjemmene at holde oplæsningsaftener om vinteren. Eller at far og mor tager de små til sig og fortæller for dem. Man må som lærer ofte undre sig over, hvor lidt børn kender af det stof, som er så dejligt enten at læse eller fortælle for børnene, eventyrene, bibelhistorien, fabler, sagn eller småbørnsbøgerne. Hvad børnene kender, har de stiftet bekendtskab med i skolen eller eventuelt gennem radioen. Man er i vore dage så bange for, at børnene ikke skal forstå alle ordene i det læste eller hørte. Og dog hører man ofte voksne fortælle om, at man i deres barndom læste voksenbøger, også når børnene var til stede, f. eks. Dickens, og de voksne, som har forsøgt at erindre deres egen stemning under sådanne oplæsninger, erindringer for manges vedkommende det særegne fantasiliv, som en sådan læsning gav dem. På deres egen måde levede de med bøgernes skikkelser. De lærte at lytte, og fantasien, som vi alt for ofte glemmer, trivedes på en herlig måde. Jeg husker, at min morfar, endnu inden jeg selv kunne læse, med mig på skødet læste alle Ingemanns historiske romaner højt. Der har givet været passager i de uforkortede udgaver, som morfar brugte, som jeg ikke forstod et ord af, men det har efter min mening kun underordnet betydning.

Det principielle ved denne højtlesning eller fortællingen må holdes ved lige i skolen. De må ikke glemme at lytte, at leve med i fantasien eller at opleve. Men så snart børnene selv lærer at læse, kommer der ved siden af de andre mål endnu et sigte med i undervisningen, det, som efter min tro må være mottoet for hele skolens undervisning i litteratur. Børnene skal lære at læse. Ikke simpelt føje bogstaverne sammen til ord, men sigtet må være rettet imod at sætte dem i stand til at forstå meningen med det læste, således at ordene ikke blot glider gennem bevidstheden uden at afsætte mærker. Dette mål er vist ikke let at nå, men det er der heller ingen, der har lovet.

For mig at se har det reelle mål i litteraturundervisningen i skolen været det, at børnene skulle stifte bekendtskab med en vis, større eller mindre, portion af vor nationale litteratur, som det hedder. Her er det i sandhed historien om Tordenskjolds soldater, der spørger. Smeden og bageren, lidt af Pelle Erobreren, De tvende kirketårne, Henrik og Else, Moderen o. s. v. Det er da udmærkede stykker. Bevares. Men jeg tror, man har fat i en helt gal ende. – Jeg må dog, inden jeg begynder et forsøg på at udrede mit program, i sandhedens interesse indrømme, at det endnu kun er teoretiske betragtninger for hovedpartens vedkommende. Men derfor behøver de jo ikke at være forkerte.

Når børnene får noget læst op eller fortalt, kan det godt være stof, der ligger uden for deres erfaringsverden. Anderledes stiller sagen sig derimod, hvor det drejer sig om noget, som børnene selv skal arbejde med. Her anvender man i for høj grad litteratur, som de ikke er i kontakt med. Kunne man ikke lige så vel bruge nogle af de udmærkede børnebøger, som findes til ethvert alderstrin? Målet var jo nu at lære børnene at trænge bag ordene, at sætte sig i de menneskers sted, som bogen behandler. Måske kunne man også for at træne netop denne medleven, lade børnene opføre skuespil eller ekstemporalspil. Men hele tiden holder man evnen til at opleve og lytte ved lige ved at læse højt for børnene. Gradvis kan man i stedet for børnebøgerne skyde »rigtig litteratur« ind, men efter min mening egner den nyere litteratur sig bedst til dette formål, fordi dens mennesker og menneskeskildring er vor tid mest bekendt, og fordi man må betænke børnenes i almindelighed ringe historiske og kulturelle viden. Kun der, hvor det er absolut nødvendigt for forståelsen af det moderne at gå tilbage, bør man gøre det.

Sideløbende med danskundervisningen kunne læreren sørge for, at børnene har meget let adgang til ordentlig litteratur, f. eks. ved på klassen at have et læsesæt, som børnene kunne låne hjem af, et læsesæt, som består af bøger, der netop er velegnede til det pågældende klassetrin. Netop den lette adgang til de gode bøger er sikkert den bedste modgift mod de dårlige. Jeg har på dette punkt de allerbedste erfaringer med sådanne læsesæt i en ottende

klasse. Læselysten er der sandelig intet i vejen med. Vi havde på et halvt år 450 udlån i en klasse på 28 børn.

Og endelig endnu en disciplin: Udenadslæren. Jeg tror, det er meget værdifuldt for forståelsen og indlevelsen i et stof – selvfølgelig især poesi og drama – om man i den grad har det på rede hånd, at man kan fremsige det udenad. Udenadslæren er blevet meget forkæret i vor tid, fordi det tidligere har været en disciplin inden for alle fag, der blev drevet uden skånsel. Dette er naturligvis ikke meningen. Udenadslæren i sig selv er ikke noget mål, men et middel til at fremme evnen til med hele sit væsen at optage et digt eller et drama og til at lære børnene i hvert fald nogen dramatik, når de fremsiger det. Endelig tror jeg også – ud fra egen erfaring – at der herved skydes en genvej mod sprogets mere æstetiske sider, idet der bliver lejlighed til såvel at dyrke det klanglige, som der her gives børnene mere baggrund for den senere undervisnings tale om rytmer og rim. Der er en ganske egen tilfredsstillelse ved et digt, som man kan udenad. Man er ligesom nærmere det egentlige i digtet, når man er frigjort af bogen, ligesom rytme og rim øver sin magi på én.

Dette er kun en skitse til en undervisning i litteratur, men det er min overbevisning, at en undervisning i den nævnte retning ville bringe børnene til et mere personligt forhold til litteratur i den grad, at det ville virke som en hemske for den dårlige litteraturs udbredelse.

Nu er der måske dem, der har følt sig stødt over den ringe plads i mit »system«, som den »nationale litteratur« har fået anvist. Jeg mener, at når børnene først har fået lært at læse, vil de, som har interesse for at læse mere – især selvfølgelig de ældre – selv opdage, at der ligger noget forud, som de må have med, og de må jo have al mulig støtte og opmuntring til at gå til den gamle litteratur. Endelig kan man måske ved udenadslæren tage netop noget af det gamle frem.

Og til slut et lille forsvar for mig selv.

Emnet hed »Om ungdom og litteratur«, og man vil måske sige, at det, som jeg her har skrevet, hellere skulle have overskriften »Om børn og litteratur«.

De fleste er sikkert enige om, at ungdommen er for lidt interesseret i at læse noget af værdi, at den kulørte litteratur har for gode kår blandt de unge. Det er der skrevet meget om. Hertil må jeg føje et angreb mod en tendens i dag til blot at konstatere. Man klarlægger over for sig selv og andre, at der er noget galt. Man analyserer og dissekerer tidens problemer (jævnfør f. eks. flere af artiklerne i »Midt i en quiztid«), men meget få forsøger at vise de baner, som måske, når de blev debatteret, kunne føre udviklingen mod heldigere mål.

Som følge af dette har jeg ikke set det som min opgave blot at konstatere, men at finde ondets rod, der efter min mening må søges tidligere. Opgaven »Ungdom og litteratur« kan kun besvares ved at skrive om »Børn og litteratur«.

Poul A. Jørgensen.

Ungdom og politik

Formålet med denne artikel skulle være at rejse et problem, som efter min mening burde være genstand for større debat, end tilfældet er: Er der mening i, at ungdommen har med politik at gøre – og i bekræftende fald, hvad kan vi gøre for at interessere den for sådanne problemer?

For at vi kan trænge ind til den virkelige problemstilling, bliver det nok nødvendigt først at se på vort lands styreform. Vi kalder den et demokrati, og hermed mener vi i hvert fald, at magten ligger hos det danske folk selv. (Hvorledes denne magt skal udøves, er et i denne forbindelse ligegyldigt spørgsmål.) Enhver vil da kunne se, at forudsætningen for et demokrati er folkets interesse og deltagelse. Ganske vist overdrager vi den

egentlige regering til folkevalgte repræsentanter – men følger vi ikke med i, hvad disse foretager sig, og bruger vi ikke vor stemmeret til at kassere dem, der efter vor mening er uværdige til at være ledende skikkelser, vil vi meget snart komme ud i en anden styreform, nemlig den der hedder oligarkiet, fåmands-vældet. Og derfra er der ikke langt til det egentlige diktatur, hvis det ikke i sig selv er et diktatur.

Borgeren i vort samfund har således et ansvar. Han er med sin stemme til valget medbestemmende i, hvorledes landet skal regeres, hvilken kurs der skal føres af de folkevalgte repræsentanter, politikerne. Men ikke nok med det. I sin daglige tilværelse har han mulighed for gennem partiforeninger, organisationer og evt. gennem dagspressen at fremføre synspunkter, som han mener kan være befrugtende for det almene vel. Han har mulighed for det – og han har pligt til det, al den stund han dog lever i et samfund, som er til hans eget bedste. Gør han det ikke, bærer han sin del af ansvaret for, at samfundet sygner hen eller mister sin demokratiske tendens.

Ansvarer er selvfølgelig relativt. Det er klart, at en minister har større forpligtelser end en folketingsmand og igen en folketingsmand større end en almindelige vælger. Men ansvaret er der.

Og nu ungdommen! Også den har sin del af ansvaret for demokratiet, selv om det i nogen grad er svækket af, at en af mulighederne for at vinde indflydelse, stemmeretten, er den berøvet. Det skal vi senere vende tilbage til. Men den anden side af den politiske virksomhed er ikke frataget den: den kan fremføre sine tanker om disse problemer, og den må simpelthen gøre det, fordi en meget væsentlig del af den politiske fornyelse netop må komme fra den.

Nye tider giver nye muligheder, nye problemstillinger og nye ideer, som må og skal tages op til overvejelse – og meget i det gamle trænger også til at blive taget op til revision. Lad os se lidt på, hvorfor netop ungdommen skulle have forudsætninger for at skabe den nødvendige nye politik. Og lad mig straks understrege, at her er tale om, hvordan det – efter min mening – burde være, og aldeles ikke om, hvordan det virkelig forholder sig.

For det første er ungdommen ikke bundet. Den er uafhængig af alle de faktorer, der gør, at det kan være vanskeligt for en voksen at tænke nyt: gamle doktrinære meninger, som man ikke kan skille sig af med uden at tage skade på den for os mennesker så nødvendige prestige eller anseelse. Eller økonomiske interesser – her kunne man som eksempel let pege på visse begivenheder i den seneste udvikling i verdenspolitikken, som med al tydelighed skulle afsløre, at lidt ungdommelig uafhængighed i økonomisk forstand kunne være hårdt tiltrængt.

Ungdommen bliver gennem sin uafhængighed objektivt indstillet. Den nægter at indstille sine meninger efter, hvad der gavner dens prestige og økonomi mest. Den ser problemerne uden på forhånd at have taget stilling til dem.

Endelig er ungdommen idealistisk. Den ryster ikke opgivende på hovedet, vil ikke indrømme, at alt ikke kan være anderledes. Og den har energi og mod til at gå i gang med de mange opgaver, der ligger for.

Som sagt – alt dette har været teoretisk. Thi hvor meget man end kunne sige om ungdommens politiske ansvar og indflydelse, er dog sandheden den, at den i dag er politisk indifferent. Her kunne gives mange eksempler på, hvor lidt de unge egentlig ved om politik, og hvor lidt de er interesseret deri. Men jeg skal afholde mig derfra, mest af alt fordi den slags eksempler oftest hidrører fra farisæere, som ønsker at sætte deres egen indsats og viden i relief. Her skal ikke lyde mange bebrejdende ord mod ungdommen, for den er gerne, som den ældre generation har skabt den.

Vi må prøve at undersøge, hvorfor ungdommen i så høj grad afholder sig fra politisk aktivitet, og her er i hvert fald en grund ganske indlysende, den mangler viden. Viden er på de fleste områder en absolut forudsætning for en tilbunds gående interesse, og i endnu højere grad er den grundlaget for det, interessen gerne manifesterer sig i: indflydelse.

Uden at ænse faren for generalisation vil jeg hævde, at skolen i alle dens afskygninger har svigtet her. Allerede Grundtvig indså, at den nødvendige forudsætning for demokratiet var at lære

ungdommen at forstå betydningen af samfundslivet, men jeg tror ikke, at hans tanker herom har større grokraft i vore skoler i dag. Ganske vist har man der et fag, som kaldes samfundslære, men dette eksisterer almindeligvis ikke for sig selv. Det er lagt ind under historieundervisningen – og med historielæreres almindeligt kendte forkærlighed for en svunden tids konger og årstal, kan man levende forestille sig, hvor megen tid der bliver tilovers for en orientering om det, der hører vor egen tilværelse til. Grunden er klar: mange lærere magter simpelthen ikke at opfylde det krav, der stilles til dem, at de skal fortælle om, hvad det vil sige at leve i et samfund, og hvad dette fører med sig. Det er langt lettere at slå det faktum fast, at Kristian den 4. døde i 1648.

Samfundslæren må indtage en central plads i undervisningen. Den må ikke spises af efter lærerens forgodtbefindende, fordi: »Det er så let til eksamen«, og den skal i langt højere grad være sagligt oplysende og tilbunds gående, end tilfældet er. Det har man forlængst fundet ud af i Sovjetunionen, og i de amerikanske skoler er en stor del af timeplanen beslægtet af undervisning i sociale og økonomiske problemer, ofte i studiekredsform.

Dernæst kunne jeg tænke mig at sparke lidt til de politiske ungdomsforeninger, der jo efter deres programmer at dømmes bevidst tilsigter at vække interesse og forståelse for de politiske problemer. Deres arbejde har da også haft samfundets, forældres og arbejdsgiveres bevågenhed og sympati, men til trods herfor har de i nogen grad svigtet deres opgave. I stedet for at lade oplysningen komme i første række har de oftest ladet sig binde af partierne, hvorved de blot har opnået at blive slaver af disse uden i væsentlig grad at turde indtage egne standpunkter. Ja, værst af det hele er, at en ikke ringe del af lederne bevidst eller ubevidst arbejder ikke af kærlighed til ungdomsarbejdet, men mere for et fremtidsmål: med foreningsvirket som springbræt at nå op til den så eftertragtede folketingsstol eller endog en minister-taburet.

Uden at forklejne det arbejde, som på trods af disse vanskeligheder bliver udført rundt omkring, vil jeg derfor vove at påstå, at de politiske ungdomsforeninger til dels har spillet fallit. Enten

lider de af svindsot i form af faldende medlemstal – eller også har de en række yderst passive medlemmer, som de kun formår at holde fast i på grund af balarrangementer eller mannequin-opvisninger. Ungdommen vil nemlig ikke i bås. Den ønsker ikke at høre ganske bestemte meninger om enhver ting, den vil orienteres sagligt. Og den ser med væmmelse og undren på disse taburetstræbende pampere med en folketingsmand siddende både i maven og i stemmeføringen.

Hvad vi trænger til er en tværpolitisk ungdomsforening, hvor skolens potentielle arbejde skulle videreføres. Og selv om initiativet dertil må fremkomme fra privat side, ser jeg dog ikke rettere, end at det må blive statens opgave, simpelthen for at sikre det objektive præg. Skulle en sådan forening ikke kunne organiseres, vil den permanente trusel derom dog vel få de nuværende til at gå sagligt til værks.

Endelig kommer man næppe uden om at sætte valgretsalderen ned. Medens man i dag er gammel nok til at forsvare landet mod ydre fjender som 18-årig, skal man åbenbart være 23 for at kunne tage stilling til eventuelle indre ditto. Denne indlysende inkonsekvens må man afhjælpe, og selv om logikken først kommer i orden, når valgretsalderen bliver 18, skal jeg afholde mig fra et sådant forslag og i stedet på det bestemtteste hævde, at den må ned til de tidligere foreslåede 21 år. Den politiske interesse vil da givetvis vokse betydeligt i aldersgruppen 21–23 og vel også i de nærmest foregående årgange.

Jeg er ganske klar over, at dette ikke har været en udtømmende kritik, og at der ligeledes kunne fremsættes en række forslag til forbedringer, som slet ikke er nævnt her. Men selv med sådanne i betragtning kan jeg nu høre den erfarne mand sige: »Tror du virkelig, at man kan tage kampen op mod knallerter, fjernsyn og biografer?« Hertil kan jeg kun svare: »Jeg håber det!« Vi trænger nemlig til en ungdom, som kan se, at demokratiet er et kosteligt ejede, som vi gør bedst i sætte vore kræfter ind på at bevare. Svingtende interesse og politisk sløvhed svækker mere end nogensinde det bolværk, som vi har sat op omkring vort demokrati.

Nils Olav Olsen.

Ungdom og fritid

Realiteternes verden.

Gamle menn. En skog af gamle menn med pekefingrene løftet.

Kjærlighet? Nei, karriere. Glede? Nei, plikt. Livslyst? Nei, tålmodighet. Eventyr? Nei, skolebenk. Opprør? Nei, lydighet.

Og ungdommen, den er lærvillig. Den svigter kjærligheten. Det svir men den svikter. For sent oppdager den, at svikter du kjærligheten, så svikter du alt. Da blir du til ulykke for deg selv og andre. Og du mister din egen ungdom – mister den fortere jo mer du klamrer deg til den, fordi ungdommen bare er et annet navn på kjærlighetstiden.

Og så begynner hjulet å rulle. Det tredje navnet på ungdommen, det er kraft. Og hvis kraften ikke blir brukt, så blir den misbrukt. Får den ikke utfolde seg i kjærlighet, så utfolder den seg i hat, i nag, i misunnelse og mistanke. Gjerder, båser, forbud, angst, krig og varsler om krig, onskap, grusomhet, hevn og tanker på hevn . . .

(Fra »Møte ved milepelen« af Sigurd Hoel.)

★ Fortale.

Det er sørme svært, det her. Egentlig er det en stor skam, at jeg skal skrive om ungdom og fritid. Jeg hadde også fået det læsset over på en anden, som jeg mente hadde langt mere forstand på de sager end jeg, men denne mand bad om at måtte være fri, og da tiden var kort, måtte jeg selv i gang med opgaven. »Da det for mange er således, at arbejdet kun giver dem mulighed for en højst ensidig udvikling, bør fritiden netop give adgang til udfoldelse af de evner og muligheder, som ikke kommer til deres ret under arbejdet . . .« Sådan står der om de unges fritid i Ungdomskommissionens betænkning, og dette citat lader med stor tydelighed forstå, at fritidsproblemet er meget vigtigt for de unge. Men ungdommen er jo ikke ensartet, og derfor er fritiden og dens brug heller ikke det samme for en lærling og for en gymnasiast. Det gør det hele endnu vanskeligere. Jeg råder min læser til at

lade de følgende spredte betragtninger hvile, og i stedet læse endnu en gang Sigurd Hoels ord, som står til indledning – og så tænke lidt over dem. Det får man sikkert mere ud af.

At fritiden er blevet et problem for de unge er et fænomen, der hører vor tid til. Før var der faktisk ingen fritid, derfor ej heller noget problem. Man har forladt en hel del gamle forhold, men har slet ikke fundet frem til nye former endnu, og jeg tror, at fritidsproblemet for en stor del skyldes en manglende konsekvens fra samfundets side.

Lad mig i denne forbindelse dele de unge i to grupper, der på ingen måde angiver nogensomhelst værdimåling. De unge, der læser – og de andre. For den læsende ungdom er fritidsproblemet vist temmelig lille, idet de ligner forrige tiders unge deri, at de ikke har megen fritid. I hvert fald ikke dersom de holdes til ilden af egen målbevidsthed – eller af forældres drømme om direktørstilling eller professorat. De andre er de unge i by og på land, som tjener bønder, står i lære, er på fabrik eller på anden måde er beskæftiget med håndens arbejde. Dem vil jeg – under stor fare for at generalisere – behandle under ét.

Hvad enten man nu er det ene eller det andet af disse muligheder, har man i dag sin ordnede frihed, hvilket for de flestes vedkommende vil sige tiden efter klokken fem. Hvad skal vi så hitte på?

Jeg skal ikke plage min læser med, *hvad* de unge hitter på. Jeg går ud fra, at det er temmelig kendt – lige til hudløshed. Hænger på gadehjørner, knallerter, motorcykler, calypsofarver, andejakker og læderrumper. De ord har de »gamle« i deres forargelse så ofte anvendt, at man snart ikke gider høre det mere.

Ja, de »gamle«. Her menes ikke dine og mine forældre, men hele den generation, som i dag sidder ved roret i vort samfund. De fleste siger, at ungdommen er forkælet, den har det alt for godt, »sådan var det ikke i vores tid«. De unge skal vide, at der er noget, der hedder karriere, pligt, tålmodighed, skolebænk og lydighed, for at citere Hoel, og så kan de unge i øvrigt bare tie stille og lade de voksne snakke videre ved kaffen.

Men der er også andre »gamle«. De er få, og de siger: Glæde, livslyst, eventyr, kærlighed og oprør. De er få, og de når ikke

meget i den store sammenhæng, fordi – efter min mening – de unge heller ikke ret får det hos dem, som de kan bruge. Det er jo realiteternes verden.

Den sidste gruppe af »gamle« har ført en hårdnakket kamp for at gennemtrumfe bedre vilkår for de unge i fritiden. De opretter på rent filantropisk grundlag studiekredse, ungdomsklubber og hobbyværksteder, og først efterhånden har de opnået støtte fra stat og kommune. Det er da vist udmærket med disse muligheder for de unge, men jeg tror, at disse idealistiske mennesker opnår lidet eller intet. Det er jo ikke meningen, at disse beskæftigelsesmuligheder tilbydes de unge som bar tidsfordriv, og det som ligger bagved, og som vel er det egentlige, kommer de unge aldrig frem til, fordi de viger tilbage fra at få det ene eller andet påduttet af de »gamle«.

De unge vil selv. Helt selv. Og det er det, de skal have lov til.

Man har kombineret mulighederne galt, tror jeg. Næsten lige så galt, som det er at lukke munden på ungdommen og dræbe initiativet, er det at forkæle de unge med fine lokaler med radio, fjernsyn, redskaber, sportsrekvisitter og hvad ved jeg. Det stimulerer kun kræve-mentaliteten, men det giver ikke skaberglæden, som jeg tror er meget stærk i de unge år. Oprøret i de unge må ikke kvæles, det må ikke opelskes, men de unge må selv lede det ind i de baner, der skaber troen på dem selv.

Lad mig belyse al denne snak med et eksempel.

Jeg kunne meget vel tænke mig at være med til at sætte følgende eksperiment i gang:

Jeg ansætter for eksemplets skyld mig selv i en mindre by, hvor de unges tal er overskueligt. Her ville jeg i samarbejde med et par andre lærere udvælge en mindre gruppe elever fra de ældste klasser i byens skoler. Elever, som man vidste, der var hold i. Foruden en positiv indstilling skulle de først og fremmest vælges ud fra deres evner som ledere af kammeraterne. Dernæst kommer det smalle pas i min plan, nemlig at skaffe et vist pengebeløb. Her viser sig sikkert de største vanskeligheder. Med dette beløb som startkapital ville jeg se at få de unge til selv at gøre et arbejde for at skaffe de resterende penge til anskaffelse af de

lokaler, som skulle være deres egne. I denne kamp for at få dem må man efter min mening over for de unge balancere mellem at rose og rise dem. I øvrigt skulle vi »gamle« så meget som muligt træde i baggrunden og overlade arbejdet til »den hårde kerne«, og kun, hvor de unge absolut ikke selv kan klare vanskelighederne, skulle vi træde til, ud fra den betragtning, at de unge helt selv skal føle, at det er deres eget de arbejder på. Når lokalerne – enten i lejet eller ejet hus – er bragt til veje, arbejder de unge igen selv videre med indretning og anskaffelse af inventar ud fra det politiske slagord: hjælp til selvhjælp. Skulle vi så antage, at alt er i orden til at tages i brug, fortsætter de unge selv med at regere i huset. De »gamle« skal kun blandes ind i ledelsen og det daglige arbejde i huset, for så vidt som de unge selv ønsker det.

Den daglige ledelse ligger lige fra begyndelsen hos det råd, som de unge selv vælger på demokratisk vis (her må jeg i parentes indskyde, at denne demokratiske form allerede i så stor udstrækning som muligt skulle være de unge bekendt fra skolen). Denne ledelse har ansvaret over de »gamle«, hvis penge de forvalter, og – hvad der efter min mening er væsentligt – den har også myndigheden. Myndighed til at udelukke eller optage kammerater fra fællesskabet og i det hele tage enhver myndighed, der er nødvendig for at kunne lede et sådant foretagende.

Mon en plan af denne art er mulig?

Vanskelighederne ligger, så vidt jeg kan se, i starten. Dersom man overvinder dem – og de kan vel nok blive hårde – tror jeg, det vil arbejde af sig selv, fordi dette lille samfund vil give de unge det meste af det, som de netop længes efter, og samtidig opdrager netop et sådant arbejde de unge til de borgere, som man har brug for i et demokratisk samfund.

★ Efterskrift.

Vil man læse mere om samme emne, kan man tage Anton Makarenkos bog: »Vejen til livet«. Det var den, der blev fader til mine tanker om løsningen af problemet: Ungdom og fritid.

Poul A. Jørgensen.

Else Christensen.

Inge Lise Ballegaard, f. Hansen.

Mindeord

Else Christensen.

I de senere år har vi hvert år oplevet det tunge, at døden har gjort sin høst blandt vore gamle elever. I en ung alder er de gået bort, medens endnu håbet tegnede sig om en lys og lykkelig fremtid. Det var kort før sommerferien, at vi hørte, at Else Christensen fra »Engbo« i Hårby skulle ud som stewardess, og at hun havde valgt en af de store både, der går til Østen. Og så kom der midt i september bud om, at Else var død pludseligt om bord på skibet uden forudgående sygdom.

Else var på det hold, der ville være 10-års jubilärer til sommer; der var skrevet til hende om oplysninger som til de andre fra holdet. Det brev har hun vistnok fået, men hun nåede ikke at besvare det, før døden indhentede hende.

Derimod har vi fået et godt brev fra Elses mor, og hvad jeg fortæller hidrører væsentligst fra dette brev. Else var færdiguddannet som sygeplejerske fra Københavns amts sygehus. Hun ville være sundhedsplejerske, og det var som et led i denne plan, at hun tog ud for at samle nogle penge sammen til sin videre uddannelse. Dygtig var hun, lys og åben og ligetil.

Else har besøgt os nogle gange i årene siden eksamen; der kom hver gang et pust af noget friskt og frejdigt ind i stuerne. Else syntes, det var dejligt at leve; det er der ingen tvivl om. Alligevel gav livet hende meget at tænke over. Hun var ikke af dem, der kom let gennem tilværelsen.

Else havde først været nogle år på Marie Jørgensens drenge-skole i Odense, også på Ryslinge højskole havde hun været – alle vegne får hun det bedste lov. Hvor var det dejligt, når man gik på gaden i Odense og mødte Else – altid kom hun direkte hen til én, venlig, tillidsfuld – slet ikke til at stå for. Sådan var hun til det sidste.

Det er strengt for Elses forældre at tænke på, at hun hviler i en grav derude i det fjerne Østen. På en europæisk kirkegård i Calcutta sørgede rederiet for en kristen begravelse. Elses mor viste mig billeder fra begravelsen. Vi forstår ikke, at Elses livsbane skulle sluttet så brat, vi føler med hendes forældre og mindes Else som en af de elever, der kun har efterladt sig smukke og gode minder.

Æret være Elses minde!

Inge Lise Ballegaard, f. Hansen.

Den 1. oktober døde Inge Lise Ballegaard efter lang tids sygdom. Inge Lise, som vi husker fra skoletiden her – hun tog eksamen i 1953 – som en mild, stilfærdig og meget samvittighedsfuld ung pige, kom efter eksamen i Glamsbjerg bank. Også her var det rart at møde hendes venlige væsen; hun var af dem, der blev afholdt af alle, hun kom i berøring med. Så blev Inge Lise gift med elektriker Ballegaard. Der kom en lille pige i ægteskabet, alt tegnede sig lyst og lykkeligt, selv om Inge Lise ikke var stærk. En lille dreng blev født på sygehuset i Assens, men den operation, som Inge Lise blev tilrådet senere på sommeren, stod hun ikke igennem. Det gør os hjerteligt ondt for hendes mor, hendes mand og hendes to små børn. Her på skolen vil vi altid ære hendes minde.

Gunnar Olsen.

Nyt om gamle elever

I de senere år har der været en rubrik i elevskriftet under titlen Nyt om gamle elever. Denne rubrik har de fleste vist været glad for, og derfor synes vi, at den bør fortsætte. Men det er en forudsætning, at de »gamle«, som vi skriver til, svarer på opfordringen til at skrive lidt om, hvad de har foretaget sig, siden de tog fra Glamsbjerg. I år har svarene været meget sparsomme, og derfor bliver det meget sparsomt, hvad vi kan bringe i år. Imidlertid er det dog så heldigt, at jeg kender en del af de »gamle«, og jeg skal forsøge at komme med oplysninger, som jeg mener står til troende, Mærket ° betyder, at jeg står inde for oplysningen.

Eksamensholdet 1949.

Gunnar Jensen Frost. På det udsendte kort fik jeg følgende svar: »Jeg har ikke gået i skole i Glamsbjerg. Formoder det er forkert adresse. Godt nok hedder jeg Gunnar Jensen og bor på Prangervejen i Fredericia, men det er ikke mig. Venlig hilsen, Gunnar Jensen, skorstensfejer.«

Kirsten Nielsen Gammelgård.° Kikki blev sygeplejerske og var en tid i København. Hun blev gift med Jens (tror jeg nok), og de bor nu i Odense.

Carlo Kristian Hansen.° Carlo blev student fra Sct. Knuds Gymnasium i Odense. Mere vides ikke.

Mary Jensen. Mary kom efter at have været hos Saro-Mogensen til Odense, hvor hun i 1954 blev færdig som sygeplejerske. Uddannelsen blev suppleret på Rigshospitalet, Diakonissestiftelsen og i England, hvor Mary traf en anden dansker, som hun nu er gift med. Jens Madsen er H. A. er og er nu ansat i København, hvor den lille familie, der venter tredje medlem, bor I. E. Ohlensgade 19² Ø. De vil begge gerne tilbage til provinsen.

Niels Henning Holde Jensen.° Holde må være færdig som arkitekt i år.

Han blev student i 1952 fra Rungsted, og så tog han ind på Akademiet, hvor han, om mine beregninger slår til, skulle være færdig nu.

Rasmus Bjørgmose.° Rasmus blev lærer fra Skårup, men flygtede hjemmefra Danmark til Grønland, hvorfra han for tiden er hjemme. Hans undervisning har en del af os »hørt« frugten af, idet den kvindelige, grønlandske hovedperson i »Qivitoq« er en af Rasmus's elever.

Åse Solveig Elise Kruse.° Åse er endt uden for landets grænser. Hun er gift og bor nu: detras 129, Alfonso XIII, Madrid, Spanien.

Helge Christian Lerche-Jørgensen.° Lerche blev sammen med Frost skovfoged-uddannet, men er senere slået over i fotografbranchen. Han har egen forretning i Roskilde.

Villy Grove Madsen.° Villy er blevet tandlæge i år.

Tage Grønfeldt Nielsen. Tage er lærer ved Højstrupskolen i Odense. Han blev lærer fra Gedved seminarium, var derefter soldat i to år og er nu i Odense, hvor han er gift og lige har fået »barn nr. 1«. Adressen: Ivarsvej 27¹, Odense.

Karen Olling.° Student fra Nyborg. Nu tandlæge.

Åse Voigt Pedersen. Åse tilbragte tiden inden giftermålet i Schweiz med at arbejde ved det huslige. Sommeren 1951 blev dog tilbragt på Snoghøj Gymnastikhøjskole. Nu – siden oktober 1951 – bor Åse og hendes mand i Basel sammen med deres tre børn: Svend 5 år, Kirsten 3 år og Ruth på 1 år. Åse skriver, at kammerater fra Glamsbjerg er hjerteligt velkomne i: Zur Gempenfluh 48, Basel.

Gerda Pedersen. Gerda Pedersen er blevet fru Gerda Kristensen, Snarup mark, Kværndrup. Før Gerda blev gift, var hun forskellige steder i huset, men i Svendborg mødte Gerda en ærøbo, og så var hun leveret. De har, skriver Gerda, et dejligt, lille sted på 10 tdr. land og fire dejlige unger: Inger og Gert 6 år, Birgit på 4 og Lise på 1½ år.

Kirsten Thorndahl. Kirsten er nu, efter at have været i huset, uddannet sig til delingsfører og en tur i Schweiz, havnet som barneplejerske i København, hvor hun også er blevet forlovet. Kirsten skriver selv, at hun har ført en temmelig omflakkende tilværelse, men nu regner hun med at sidde fast på Dortheavej 77, København N. V.

Jens Ove Pedersen Top.° Top blev student fra Rungsted 1952 og tog derfra til Polyteknisk læreanstalt for at blive ingeniør. Mere vides ikke.

Glamsbjerg efterskole vinteren 1948–49.

Gunnar Absalonsen.° Gunnar er blevet gift og har overtaget svigerforældrenes gård i Flemløse.

Randi Andersen.° Randi har uddannet sig til sygeplejerske og er nu blevet gift.

Jørgen Bech-Nielsen. Jørgen er blevet gårdejer nu. Efter Glamsbjerg-

opholdet kom Jørgen ud at tjene bønder, og efter soldatertiden tog han en tur på 1½ år til U. S. A. Sidste vinter var Jørgen på Dalum Landbrugsskole, og han har nu i foråret erhvervet sig »Toftegård«, Guldbjerg st.

Karen Margrethe Christensen. »I huset til 1952. Derefter elev på Statens seminarium for småbørnslærere i Vejle, hvorfra jeg dimmitteredes i 1955. Vikar i Vestjylland i 3 år og fra 1. juni i år ansat som småbørnslærerinde ved Mesinge skole på Hindsholm.«

Inge Lillian Johansen.° Inge blev udlært hos Harreby-Hansen i Glamsbjerg og tog sig derefter tid til at uddanne sig som svømme- og gymnastiklærerinde. I denne egenskab blev hun ansat i Ålborg, hvor Inge nu er gift med en lærer.

Åge Jørgensen. Åge har hele tiden holdt sig til bondens gerning. Han har tjent på Samsø, været på Vallekilde højskole, soldat og på Ladelund landbrugsskole. Nu er Åge elev på Landbohøjskolen i København.

Else Larsen.° Else har sammen med sin mand, der er bonde, overtaget fødehjemmet, som er »Bykærgård« i Gummerup.

Vagn Modvig. Også Vagn er forblevet bonden tro. Bortset fra tiden som soldat i Næstved har han kun i tiden på Danebod højskole sommeren 1953 været borte fra landbruget. Han er nu gårdejer, er gift og har to drenge. Han bor Stenderup pr. Grindsted.

Arne Kløcher Nielsen. Arne kom i murerlære og blev udlært tre uger, inden han skulle stille som soldat i Randers. Efter soldatertiden har Arne haft arbejde i sit fag om sommeren og om vinteren læst på Odense bygmesterskole, dog afbrudt af et ophold på Grønland sommeren 1957. Nu læser han videre på Horsens ingeniørskole. Adresse: Hammerholm, Horsens.

Arne Krogh Nielsen.° Arne har vist det meste af tiden været hjemme i Bukkerup, hvor han arbejder på faderens gård.

Henning Bøggild Petersen.° Henning vil vist gå i sin faders fodspor som gartner. Han er hjemme i Glamsbjerg nu.

Ellen Poulsen.° Ellens brev kommer fra Canada. Jeg citerer det i sin helhed: Kære Poul. Jeg modtog din opfordring om at skrive og fortælle, hvad der er sket os i de sidste ti år. – Efter eksamen i 1951 var jeg først på kontor, derefter i huset for at lære madlavning (hvad jeg desværre ikke gjorde). I 1953 havde jeg fået nok af at skrubbe gulve og gryder og tog til England, fik arbejde på en åndssvageanstalt, begyndte på et kursus i plejergerning, men havde fået så meget blod på tanden, at jeg fik lyst til at se mere af verden. – I 1954 rejste jeg så til Canada, her til Edmonton, Alberta, igen som plejerske på et sindsygehospital. – Jeg tog et års uddannelse i sygepleje der, blev fanget i kærlighedens net og giftede mig med en tysker fra Berlin. – Jeg blev dog stadigvæk ved med at arbejde på hospitalet også efter at vores lille

pige blev født. – Hun er to år gammel og en rigtig lille røver. – Da jeg ikke kunne fortsætte min uddannelse efter giftermålet, blev jeg tilbudt en stilling som terapeut på hospitalet. Det arbejde har jeg nu, og det synes jeg vældig godt om. Jeg har lært en hel masse nye ting, og de mange håndarbejdstimer i efterskolen kommer mig til gode nu, da jeg skal undervise i alle de forkellige ting, vi lærte der. Lige for øjeblikket har vi planer om at rejse til Los Angelos, Californien, men det kommer naturligvis altsammen an på, om min mand kan få arbejde dernede. Han rejser derned i denne måned (sept.), så får vi snart at vide, om rejsen bliver til noget, eller vi bliver nødt til at blive her oppe i det kolde Edmonton, hvor vi kun har tre måneders sommer og sommetider $\div 30^{\circ}$ C. om vinteren. For resten har jeg glemt at fortælle dig, hvad min mand og min lille pige hedder. Her er de. Mand: Gynther Horst Liedtke. Datter: Lillian Diana. Og måske kan du huske mig, fhv. Ellen Poulsen, nu naturligvis Ellen Liedtke. – Hvis der er nogle af mine gamle klassekammerater, som kunne få lyst til at skrive til mig, er min adresse: 13028 – 62 st. Edmonton, Alta, Canada.

Elsebeth Risbjerg var efter at have taget eksamen i Glamsbjerg hjemme et år, men gik samtidig på Odense Musikkonservatorium. Derefter kom en vinter på Jaruplund Højskole i Sydslesvig, og så gik turen til Vordingborg, hvor Elsebeth læste til lærerinde. Efter eksamen var Elsebeth i nogen tid vikar i Flensborg og på Jaruplund, men er nu ansat ved Gladsaxe skolevæsen, Buddinge skole, med tegning som speciale.

Else Marstrand Frandsen (Dærup, Glamsbjerg) var i huset i to år, på Glamsbjerg central i to år og derefter på Odense central i 4½ år. Er nu gift med forretningsfører Kurt Hansen. Har en lille søn, Leif, på otte måneder.

Fra Glamsbjerg til verdens ende . . .

Hvad er verdens ende? – Er det den grænse, hvor livet møder de grænseløse vidder, hvor intet levende kan være, da har jeg været ved verdens ende, idet jeg tænker på randen af den vældige isverden, der dækker det grønlandske fastland. Jeg tillader mig at bruge dette udtryk, som vi i Grønland anvender til at betegne selve hovedøen, i modsætning til de talrige større og mindre øer, som hører med til vor nordligste landsdel.

I anledning af mit forestående 10-års jubilæum som eksaminand fra Glamsbjerg eksamenskursus er jeg blevet anmodet om at fortælle lidt om den forløbne tid. Jeg sidder nu i et pensionatsværelse i byen Bredsted i den sydslesvigske marsk og lader tankerne vandre tilbage på en kæde af brogede år, vandreår, som givetvis endnu ikke er afsluttede. Man kan kalde det eventyrlyst, denne form for rejsen rundt, som forener arbejde med oplevelsestrang, og som så mange unge har benyttet sig af i vor tid, da rejsemulighederne er bedre end nogensinde før.

I de ti år har jeg besøgt – eller skulle jeg hellere sige kigget lidt på – ni lande i Europa foruden Danmark. Jeg har boet et år hjemme, taget lærereksamen i Skårup, været journalistelev et år og lærer og senere skoleleder i Grønland i tre år.

Det kan ikke nægtes, at min tilværelse med dens omflakken fra sted til sted har budt på flere og større problemer, end de fleste sikkert kommer ud for; det har ikke været lige let, og når jeg ser tilbage, ville jeg dog ikke bytte med en rolig forbliven på et sted.

★ Mellem Skoplje og Umanak.

Yderpunkterne for mine rejser er Skoplje i Macedonien, Syd-jugoslavien, en halvt orientalsk by med moskéer og ortodokse kirker, basargyder og bøffeltrukne, stive vogne, hvor landskabet var brunt og afsvedent af den brændende sol, og byen Umanak i Nordgrønland, hvor jeg en kort periode virkede som lærer i et samfund med moderne installationer og gamle tørvehytter, gemt hen mellem himmelstræbende fjeldtinder i et bitterlig koldt arktisk ørkenklima.

Jeg har været søsyg så mange gange, at jeg har lært, at man ikke dør af den sygdom, men overvinder den på normalt 2–3 døgn, selv om stormen fortsætter. Jeg mindes lange hundeslædture gennem ødemarkerne, hvor kun medernes knirken og hundenes rappe trin mod sneen bryder den dødsens tunge stilhed, på fuglefangst ved stejle bratninger mod havet – på jagtturene dog flittigere ved kameraet end bøssen.

Fra udstedet Sarqaaq i Nordgrønland, som mange kender fra filmen »Qivitoq«, mindes jeg oplevelser, som de allerfærreste nogensinde får magen til. Jeg kunne her følge fangernes liv året rundt, som det i årtusinder har formet sig i den barske polarnatur, nordlysens fantastiske draperier på nathimlen, fata morganaer i stille, frostklare vinterdage, hvalrosjagt – og børnenes bundløse rædsel for en fjeldgænger, en »qivitoq«.

Men opremsningen »hat doch kein Zweck«, som man siger her syd for grænsen. Den er med for at give baggrunden for det egentlige.

★ De mennesker, jeg mødte.

Det, der trænger sig frem for alt dette, er dog de mennesker, jeg mødte i årenes løb, og det, jeg af dem og deres forhold lærte om menneskelig tilværelse.

Mange mærkelige skæbner – i mere end een forstand – har krydset min vej, og det er faldet i min lod af og til at gribe afgørende ind i andres tilværelse. Det er en lod, som mere eller mindre tilfalder os allesammen, men som mange ikke skænker

en tanke i det daglige. Enhver pædagog kender det ansvar, man herved forlenes med.

Ikke alle, jeg mødte, har været lige gode børn. Men jeg har lært at afsky selve den småborgerlige lavhed mere end den såkaldte ondskab, der næppe findes i sin renlivede form, bortset fra yderst ekstreme tilfælde.

Men alt dette medtaget er dog den største sum kommet af glæde og godhed, af venskab.

Og skulle jeg nævne det sted, jeg har været gladest for at bo, da får Christianshåb (K'asfigiánguit) ved Disko-bugten så ubetinget prisen. Sensationsaviserne derhjemme har undertiden talt om begyndende »danskerhad« i Grønland, et meget farligt ord, som netop er fremført i debatten derhjemme i min tid i Grønland.

Man skal aldrig sige aldrig – – men jeg mødte i min tid som skoleleder i denne lille by kun tillid og forsøg på den bedste forståelse, og mere kan ingen forlange. At misforståelser alligevel kan forekomme, er kun menneskeligt, men blot man husker, at man selv kan have fejlen såvel som de andre, er der intet galt heri. Min erfaring fra forskellige steder i Nordgrønland er, at der virkelig hersker et udmærket forhold mellem de to befolkningselementer, men kimen til uforsonlighed er nedlagt i herskende forskelsbehandling, som bør ophøre, og som givetvis vil gøre det. Giv tid, Rom blev ikke bygget på een dag.

Det er uomtvisteligt, at Grønland i dag har brug for Danmark, og at grønlænderne véd det. Men det er min faste overbevisning, at Danmark også af menneskelige, kulturelle og andre grunde, som det fører for vidt at komme detaljeret ind på, har i allerhøjeste grad brug for Grønland – og *at danskerne ikke ved det!*

Dette er måske den alvorligste side af sagen. Grønland er andet og mere end blot en »forretning«, der skal forrentes for den danske stat; dette fjerne land i vort rige er en kulturel, national og menneskelig opgave, som vi *har* påtaget os og bør videreføre til Grønlands og grønlændernes bedste, det er en livssag for Danmark såvel som for Grønland.

Og det er *ikke* noget offer. En sådan tankegang kan jeg ikke anerkende, når arbejderne i Grønland virkeliggøres efter danske

planer, af danske statsborgere fra begge sider Nordatlanten, med dansk kapital og danske materialer og på danske skibe. Dette gælder den materielle, men i nogen grad også den kulturelle opbygning, hvor det vil være en fallit for dansk kultur, hvis vi intet positivt har at give grønlænderne – skarpt sagt, men jeg er overbevist om, at vi virkelig har mere at give end de negative, sekundære civilisationselementer, som altid trænger sig i forgrunden i en brydningstid som denne.

— — —

Jeg har lært, at mennesker er mennesker, med alt hvad der ligger i dette ord om svaghed og styrke – uanset ansigtsfarve er de ens i dette til grund liggende, og dog forskellige alle som individer.

Rasmus Bjørgmose.

Noter

På sit ordinære møde i november i år vedtog Køng sogneråd enstemmigt at yde en kommunegaranti på kr. 100.000 for et lån til oprettelse af det *Vestfyns Studenterkursus*, der senere skal gå over til *Vestfyns Gymnasium*. Det var slutstenen på det værk, der tog sin begyndelse så tidligt som i 1952. Man kan også sige, at det var den sidste sten, der fjernedes på gymnasiets vej. Nu vil det være en kendsgerning, at fra august 1959 begynder vi at uddanne studenter. Et nyt skud på den 60-årige stamme, der hedder Glamsbjerg friskole, har set lyset. Vi har mødt megen interesse og velvilje over for den sag. Glemmes skal det ikke, at landets undervisningsminister tog sagen i sin hånd, da det kneb allermest, og bragte den over det døde punkt. Det skete ved, at han gennemførte en bestemmelse om, at for første gang i danmarkshistorien gives der statsanerkendelse allerede efter første år. Man skal være inde i sagen for at vide, hvad det betyder at gennemføre et sådant brud på traditioner, lovbestemmelser og cikulærer. Vær vis på, at det var ikke sket, hvis der ikke bag ved gymnasiesagen i Glamsbjerg havde stået en gammel, ærværdig skole, der gennem en lang, lang årrække havde gjort sig fortjent til undervisningsministeriets tillid og gjort sit navn kendt landet over. Se, det er en af grundene til, at det vestfynske gymnasium kommer til at ligge i Glamsbjerg. Og den grund kan vi godt være bekendt; den har forældre, elever og lærere bygget med på op gennem årene.

Men naturligvis har det heller ikke manglet på advarsler. Snæversynethed og småtskårethed er jo desværre ikke sjældne foreteelser. Ja, så galt Glamsbjerg friskoles undergang er blevet

spået. Nå, det er nu en spådom, vi har hørt nogle gange i de 15 år, vi har været i Glamsbjerg. Og engang går den vel også under som alt andet menneskeværk. Men at undergangen skulle være lige forestående og især i anledning af gymnasiesagen, det falder det mig tungt at se. Meningen med gymnasiet er, at det skulle gavne hele egnen, ikke mindst vor egns ungdom og dermed dens fremtid. Jeg tror ikke på, at den skole, der går ind for en sådan sag, derigennem skulle skade sig selv – og jeg tør frit sige, at heller ingen andre ansvarlige tror det. Tværtimod!

Ja, det kan ikke nægtes, at gymnasiet er et af de største problemer, der har fundet sin løsning i det sidste år. Men ellers har et skoleår jo vanskeligheder nok, der skal overvindes. Det sidste år var særlig besværligt, fordi jeg måtte indlægges og gennemgå en større operation på sygehuset i Odense. Det slap jeg godt fra – jeg mærker resultatet som intet mindre end et mirakel, og det kan nok stemme sindet til taknemmelighed. Der er også grund til at være taknemmelig mod alle, der hjalp os gennem den svære tid. Og her tænker jeg især på skolens formand, læge Mogens Christiansen, som ofrede en mængde af sin ellers travlt optagne tid på at hjælpe med skolens problemer, der bestemt ikke alle var lige behagelige at have med at gøre. I betragtning af, at dr. Christiansen i forvejen er formand i gymnasieudvalget, og der har ydet en arbejdsindsats, der kun kan aftvinge den allerstørste respekt, kan jeg kun udtrykke håbet om, at det, jeg har nået gennem operationen, må vinde og vare, så det daglige arbejde på skolen kan gå sin rolige gang. Vi kom gennem sygdomsperioden i taknemmelighedsgæld til mange mennesker. Skoleinspektør Poulsen og overlærer Aagaard, Haarby, overtog mine timer i eksamensklasserne. Vi takker for sagkyndig og elskværdig bistand. Det var, som så meget andet af det, vi mødte, langt ud over det almindelige.

Også *lærerskifte* har året bragt. Til sommerferien forlod lærer E. J. Rasmussen skolen. Han er nu lærer på Hinnerup realskole, og samtidig læser han på aftenseminariet i Århus. Frk. Bolet virker for tiden på Ås børnehjem pr. Vildsund; og nu til november rykkede familien Uhrenholdt deres teltpæle op for at drage til

et nyt virkested i Hørve på Sjælland. Fra 1. november er lærer J. Ikkala Rasmussen ansat ved skolen, og samtidig flyttede hr. og fru Kristensen ind i huset på Vandværksvej. Endvidere underviser Else Mølgaard-Hansen i børneskolen. Således er flokken stadig fuldtallig, for Berg kom jo da helskindet hjem fra soldatertjenesten til 1. marts.

En skelsættende begivenhed var det, da min kone sidst på vinteren bestod køreprøven. Nu er hun efter en hård skole hos P. Knudsen blevet mobil i fuldt omfang og lægger ikke skjul på, at hun har megen fornøjelse af at køre. Under et kunstkursus i Askov i efteråret havde hun bilen med derovre i en ugestid. Jeg blev jævnlig spurgt, hvem jeg savnede mest, bilen eller konen. Jeg syntes, jeg klarede mig meget diplomatisk ved at svare, at begge dele på en gang egentlig var lige hårdt nok.

Familien Juul er blevet forøget med en datter, der har fået navnet Susanne. Under fru Juuls fravær har Birgit Jacobsen vikarieret. Desuden har Birgit i sommer været svømmelærerinde i friluftsbadet, der havde en fin sæson trods sløjt vejr en hel del af tiden. Larsen var bademester, og dermed er jo alting sagt. Friskolen vandt pokalen ved skolesvømmestævnet; nu skal vi bare vinde den i 1959, så er det ejendom. Vi kommer til at strenge os vældig an.

Vignetterne i dette årsskrift er tegnet af lærer Kongstad.

Tilgangen til eksamensklasserne har været overvældende. Den nye treårige kursusklasse begyndte til august med 36 elever. Til april begyndte det 2 $\frac{1}{4}$ -årige kursus med 25 elever, så vi nu har over 100 elever i vort eksamenskursus. Hvad efterskolen angår, så var alt optaget et halvt år, før skolen skulle begynde. Det er de store årgange, der rykker frem, og man kan godt bekymre sig for, hvordan vi skal klare det i de kommende år, når det kniber både med lokaler og lærere. Men ingen af delene er specielle for Glamsbjerg, hvis det kan være en trøst.

I sommer tog to hold eksamen herfra, og i alt 42 slap gennem skærsilden. Til sommer bliver der kun et hold, til gengæld et stort et, men derefter vil der i nogle år blive to hold, et toårigt og et treårigt.

Den nye skolelov optager os stadigt. Skal der være 8. og 9. klasse? Og skal disse klasser give adgang til etaterne, ja, måske til gymnasiet? Om sådanne ting forhandles der stadigt. Det er skolemæssigt en spændende tid, vi lever i – og hvor der trænges til det. Hvis der er noget, skolen ikke må, så er det netop at stivne i vedtagne former.

Gunnar Olsen.

Fra november til november

Kære gamle elever!

I dag sang vi til morgensang: »Dybt hælder året i sin gang«. Vi er et godt stykke henne i november, endnu står træerne med det strålende, farverige efterårsløv, georginer og roser blomstrer, det har været et enestående smukt efterår med en række dage fyldt med sol og lys. Nu må vi glæde os over hver dag, der går, for vi véd, at en nats frost kan ændre billedet og bringe os vinteren.

Men heldigvis har jo vinteren sine glæder, bl. a. kommer her en flok unge, som skal på efterskole, og de sætter i høj grad præg på skolens liv.

Men jeg må i gang med min beretning om det svundne år. Oktober og november var præget af megen sygdom i fjor, influenzaen holdt sig til i næsten 6 uger, og da efterskoleeleverne kom d. 3. november, måtte mange af dem gå til køjs, den ene efter den anden. En af pigerne fra Bornholm måtte gå i seng straks efter ankomsten, og frk. Espensen og vores kokkepige, Inga, lå i sengen på selve åbningsdagen. Forældredagen måtte vi aflyse, da lærerne på det tidspunkt skiftedes til at være syge. Det var en drøj begyndelse, men omsider fik også det en ende, og vi kom ind i mere normale forhold.

Oktober måned er fuld af forberedelse til efterskoleelevernes ankomst. Først og fremmest skal der lægges en timeplan, hvor der er plads til alle fag, men der skal også lægges en plan for husrum til de mange klasser og hold – og det er næsten det sværeste; men da vi nåede den 3. november i fjor, var det alt-

Lejrskole 1958.

sammen i orden, og vi kunne holde åbningsmøde. Det er altid festligt, når elever og forældre strømmer til, og vi glæder os hvert år til denne dag.

Foruden skolearbejdet har vi jo haft vore møder og fester som sædvanligt; vi begyndte med at se en dejlig farvefilm fra Mexico, som Reumert Rasmussen var her med d. 25. november, det var fine billeder og en interessant oplevelse. Til realisternes fest var der foruden nuværende elever mødt mange af de »gamle«; der var morsom underholdning og stort bifald. Midt under dansen fik vi bud om, at Kongstads havde fået en søn, det satte jo yderligere feststemningen i vejret.

I god tid begyndte vi forberedelserne til julemødet; efterskolepigerne og jeg var i skoven i dejligt vejr med let frost og sne for at hente gran og mos, og så havde vi travlt et par aftener med at lave bordpynt. Til julemødet var mødt mange mennesker, og det blev også en god og hyggelig aften. Lærer Hvidkjær, Sandager, sang, min mand talte, og lærer Uhrenholdt læste Selma Lagerlöff.

Julestue for eleverne havde vi sidste søndag før jul, og den

Lejrskole 1958.

allersidste aften, før man skulle rejse på juleferie, spillede efter-skoleeleverne komedie for os: »Vi er nødt til at hjælpe hinanden«, og det blev spillet både morsomt og godt; man kunne mærke, at der var gjort et stykke arbejde for at klare opgaven.

Smuk og festlig som altid var juleafslutningen dagen efter; umiddelbart efter dagens skoletimer, hvor vi hørte juleevangeliet, sang vore julesalmer og fik ønsket hinanden glædelig jul, inden vi drog hver til sit.

Da kosteleverne kom tilbage fra juleferien, var det blevet rigtig vintervejr med isslag, og dagen efter til de små klassers juletræ var det snestorm, men da man først var sluppet ind i varmen, blev det en smuk og hyggelig aften, også denne gang strålede træet i al sin glans for forældre og børn, de sidste i deres stiveste stads. Ole fra 3. kl. var meget aktuelt snemand og kom kørende ind med julegodterne.

Den 14. februar var skolen fra den mindste til den største i vor lokale bio for at se to gode film: »Den tavse verden« og »Kejserpingvinerne«, det var pragtfulde film, og vi var begejstrede.

En søndag aften havde vi besøg af en gammel elev, Bent Pile-

Lejrskole 1958.

gaard. Bent Pilegaard var på vort første realhold i 1946, og jeg husker tydeligt, da han dukkede op en sen aften i april. Han kom direkte fra Frederiksborg Højskole sammen med to kammerater. Bent måler 194 cm, så vi måtte straks dagen efter hans ankomst forlænge hans seng med en halv meter; som den var, kunne han ikke være i den. Men nu var Bent altså kommet på besøg, denne gang fra Amerika, hvor han er ansat på en stor farm. Bent havde lovet at fortælle og vise lysbilleder derovre fra for vore elever og os, og det var meget interessant at se de forhold, under hvilke man driver landbrug i Amerika. Det kan nok være, at de danske drenge spærrede øjnene op, når billederne viste de kæmpestore siloer og mejetærskere, combinere, og de vældige agre, hvor de arbejdede; selv Bent, som dog er af en anseelig størrelse, var kun en lille mand ved siden af sådan et maskineri.

Det rørte os at se billeder af vore gamle elever, som nu lever deres liv så langt mod vest; der var Jes og Else – og Bjørn Mølgaard og hans kone, Bent havde taget billeder af dem alle en juleaften, hvor de var samlede i Jes og Else's hjem. Samtidig fortalte Bent levende og naturligt om livet derovre, og der blev

Lejrskole 1958.

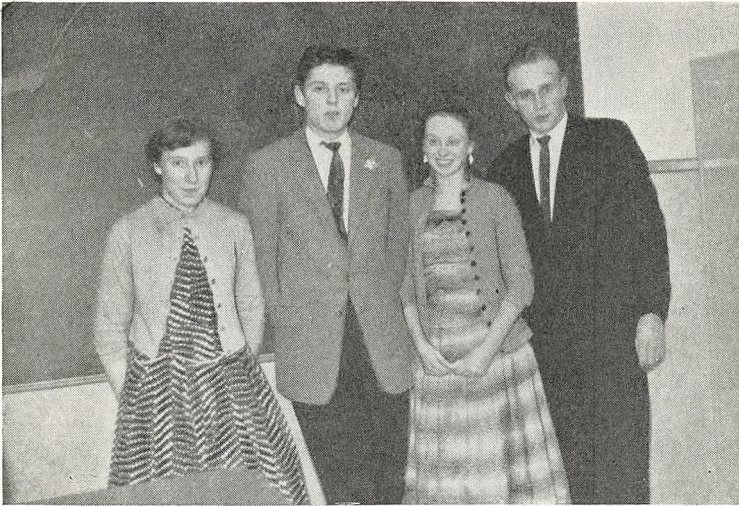
lyttet godt. Senere på aftenen, da Bent skulle af sted, havde der samlet sig en flok af skolens drenge nede på gaden, de kunne ikke blive trætte af at betragte og beundre den lange, flotte bil, Bent Pilegaard havde bragt med sig hjem fra Amerika. Det er jo ikke hver dag, der holder sådan en vogn på Skolevej i Glamsbjerg.

Den 14. februar havde vi besøg af forstander Jens M. Jensen, som holdt et godt foredrag for realklasserne og efterskoleeleverne, »Levestandard – og livsstandard«. Om eftermiddagen havde fredsligaen møde her på skolen.

Så kom efterskolens fest for realerne, den forløb fornøjeligt, og der dansedes til kl. 24.

De fire ældste klasser i børneskolen havde skolefest i marts. Under lærer Kongstads instruktion opførte syvende klasses elever »Mesterdetektiven Kalle Blomquist«. Nåda! Der var vel nok liv på scenen. Så godt som alle forældre var mødt op og morede sig tilsyneladende godt; derefter gik dansen lystigt. I denne måned havde vi også besøg af en erhvervsvejleder, og der var mange unge, som benyttede sig af den hjælp, de der kunne få.

Inden vi afslutter skoleåret, har vi endnu en fest, »bødefesten«.

De fire præfekter.

Vi må jo næsten alle være skolens lovovertrædere taknemmelige for denne fest; hvis alt gik, som det skulle, fik vi jo ingen bødefest. Vi begyndte med at gå i biografen kl. 15, vi havde lejet Kino, vi havde det for os selv, der blev spillet en morsom og vittig film, »Baby og slagskibet«. Efter middagen var der underholdning af eleverne, og til sidst var der dans.

Så nærmer vi os skoleårets afslutning; efterskoleelevernes travlhed med at få alt færdigt til afrejsen er på sit højeste, men da vi når den 30. marts, er alt i orden. Det er morsomt at gå i skolestuerne og se på de skriftlige arbejder. Frk. Espensen, fru Juul og lærer Berg leder fin gymnastik, lærer Jacobsen har en ualmindelig smuk sløjdudstilling, og som sædvanlig har fru Rasmussen en imponerende stor og instruktiv samling håndarbejder; sangkoret sang og gjorde sit yderste bistået af Svend Slipsager. Inden ballet tog sin begyndelse, dansede børneskolens og efterskolens folkedansere for os, henholdsvis søndag og mandag.

Og så er denne skolevinter gået, næste dag er alt i opbruddets tegn, og snart er skolen tom; vi er kun en lille flok tilbage, som søger at bringe orden i tingene. Det kniber lidt at samle sig,

– og dansen den går.

endnu sidder i sindet indtrykket af mange gode oplevelser med vinterens efterskole.

Men der bliver ikke tid til mange spekulationer; lige efter påske tager vi fat igen, en ny flok rykker ind i første real, og i børneskolens 1. klasse kvidrer og tumler de små, lige søde og sjove hvert år.

I maj måned var fru Juul og lærer Berg på Frøbjerg med gymnaster, og frk. Espensen og Else Christensen var der som sædvanlig med deres folkedansere.

Fra den 18.–20. april havde vi stort rykind på skolen, vi havde inviteret foreningen af frie ungdoms- og efterskoler til at holde årsmøde her, det var samtidig foreningens 50 års jubilæum, så vi kunne regne med særlig stor tilslutning. Desværre blev vi nødt til at sende alle kosteleverne bort i de dage, så der kunne blive plads til gæsterne; vi kunne ellers godt have undt eleverne at deltage i dette møde, for det var festlige dage. Det var ikke lang tid, vi havde til at gøre alting klart, der skulle males og tapetseres, sørges for indkvartering og meget mere, skolen skulle jo helst vise sig så fin og festlig som muligt; vi lånte dejlige malerier af

Fem folkedansere under Worms tigerskind.

fynske kunstnere, skulpturer og træarbejder af Kaj Nielsen, Glamsdalen. Fra gartner Mose fik vi grønne planter til at pynte op med. Det lykkedes virkelig ved fælles hjælp af alle på skolen at få det hele bragt i orden. Skolens forældrekræds havde gæstfrit stillet gæsteværelser til rådighed, og foruden skolens elevværelser var omegnens hoteller fyldt til sidste plads. Det blev tre festlige dage med gode foredrag, bl. a. af undervisningsministeren, hyggeligt samvær og mangen god skolesnak, hvor der kunne findes en fredelig krog. Som en harmonisk afslutning læste skolens lærere den sidste aften Henrik Ibsens »Fru Inger til Østråt«, det var meget smukt.

I løbet af søndag aften og mandag morgen forlod de mange gæster skolen, og vi stod tilbage, lidt trætte måske, men enige om, at samværet havde været til oplivelse og glæde.

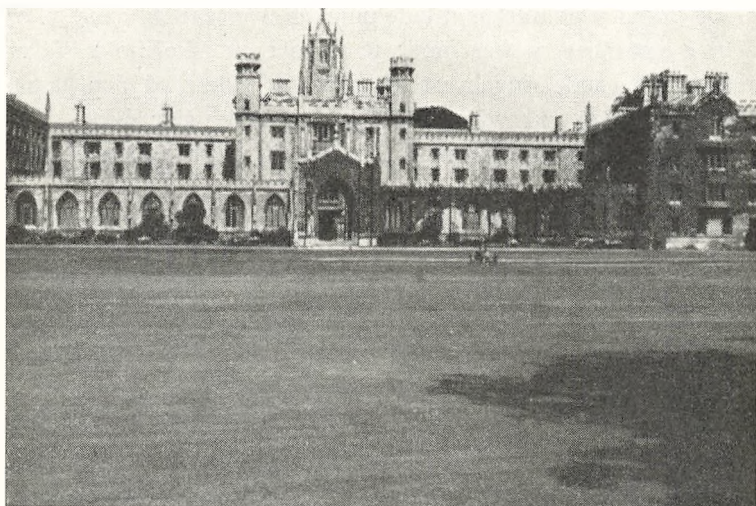
Og så er det eksamenstid, skriftlig eksamen, årsprøver, det summer om ørerne med karakterer; én syntes, han har fået alt for lidt, en anden, at han har været alt for heldig o. s. v.; én ting er man i hvert fald enige om, at eksamen er det mest uretfærdige i denne verden.

Mens eleverne fester.

Den 17. juni havde de fem yngste klasser udflugt til Kongebrogården; vejret var ualmindeligt smukt, stille og varmt, og der er jo dejligt ved Lillebælt. Lørdag den 28. juni var sidste eksamensdag; om aftenen fik 42 elever overrakt eksamensbevis ved en festlighed i gymnastiksalen, hvor forældrene og skolens bestyrelse deltog. Min mand talte til de unge og uddelte bogpræmier, Inger Mortensen takkede skolens lærerkrafter på kammeraternes vegne, bestyrer Omø, Nr. Åby, takkede på forældrenes vegne.

Næste morgen begyndte elevmødet. Jeg kan vist godt sige, at begyndelsen faldt lidt mat ud i år; til flaghejsningen om morgenen var der kun mødt kosteleverne plus et par gæster, og i kirken var der også tyndt besøg, det samme gjaldt forøvrigt eftermiddagens foredrag, først til koncerten om aftenen var der en fuld sal, ligeledes til ballet. Om eftermiddagen opførte eleverne fra 1. real »Vor egen Ø«, stykket var godt, og skuespillerne havde talent. Forstander Schulz holdt et godt foredrag om civilundervisningen, der var bare alt for få, der hørte det, og der var endnu færre til generalforsamlingen bagefter. Om aftenen var der koncert af to gode bekendte, sangeren Hans Frederiksen og pianisten Helmuth

College i Cambridge.

Madsen, med assistance af en syngende, ung dame. Der var både klaversolo, duetter og solosang, og det kan nok være, at der var kommet tilhørere; det var en helt igennem fin aften, og det var rart at hilse på de mange gamle elever, der var kommet.

Og så var det sommerferie; det skal ikke nægtes, at den var velkommen. En af de første dage i ferien rejste lærerne Worm og Uhrenholdt til udlandet med hver en klasse, henholdsvis til England og Sverige.

I august var 6. og 7. klasse på lejrskole i Føns; det er et herligt sted, hvor vi jo har været før. Lærerne Jacobsen, Berg og Birgit Jacobsen var med plus 3 mødre. Så fint vejr, som denne lejrskole havde, har vist ingen anden lejrskole fra Glamsbjerg haft, ikke en times regn, og det gjorde jo ikke succesen mindre. Det var glade, trætte og især brune børn, der vendte hjem. En hyggelig forældreaften havde vi også derude, hvor børnene tog sig af underholdningen.

Den 25. september havde vi forældredag, de fleste fra skolens forældrereds overværede undervisningen, om aftenen talte min mand om lektielæsning, og lærer Jacobsen talte og viste lysbilleder fra Sydslesvig.

Og så har jeg sluttet min beretning, et år er gået til ende, vi er igen i november og har modtaget et nyt efterskolehold, sådan sluttet den runde ring hvert år, livet går videre på den gamle skole, som også I har været med til at præge og give liv.

Til sidst vil jeg sige jer tak for små besøg, breve og julehilsener i det forløbne år.

Mange hilsener

Marie Olsen.

Efterskolen 1957-58

Bente Bækgaard Andersen, Kølstrup.
Inge Hedegaard Andersen, Flemløse.
Jytte Reinhardt Pihl Andersen, Naarup.
Jørgen Nygaard Andersen, Knarreborg.
Poul Andersen, Ellinge.
Tove Kathrine Borre, Tommerup.
Else Marie Byskov, Assenbølle.
Arne Skov Christensen, Tommerup.
Ellen Christensen, Hølevad.
Inge Lise Holmkær Christensen, Brylle.
Birgit Clemensen, Hasle.
Inger Møller Eriksen, Knarreborg.
Aksel Greve Hansen, Ebberup.
Ernst Hansen, Fangel.
Grete Hansen, Sandager.
Hanne Merete Hansen, Fraugde.
Kurt Erland Hansen, Ladby.
Lilli Hansen, Glamsbjerg.
Poul Eivind Hansen, Kølstrup.
Randi Jacobsen, Vejen.
Kjeld Sandholdt Jensen, Barløse.
Preben Jensen, Helnæs.
Doris Lund Johansen, Naarup.
Jørn Bonde Johansen, Brobyværk.
Annelise Grethe Jørgensen, Knarreborg.
Else Marna Jørgensen, Dærup.
Helge Hauge Jørgensen, Flemløse.
Poul Jørgensen, Brylle.
Ruth Jørgensen, Farstrup.
Bodil Kirketoft, Tommerup.
Hans Albert Klausen, Ejby.
Per Kristensen, Slagelse.
Bent Flemming Larsen, Frederiksværk.

Bodil Ane Marie Larsen, Knarreborg.
Jørgen Mogens Larsen, Gelsted.
Poul Madsen, Aarup.
Richard Madsen, Nyborg.
Aase Malmos, Knarreborg.
Edith Skjoldemose Nielsen, Tommerup.
Elo Rosengaard Nielsen, Humble.
Holger Nielsen, Kølstrup.
Inge Bendix Nielsen, Sandager.
John Richard Nielsen, Barløse.
Line Nielsen, Odense.
Lis Bendix Nielsen, Sandager.
Tove Bruun Nielsen, Verninge.
Karl Georg Olesen, Brylle.
Bertha Pedersen, Flemløse.
Børge Kresten Pedersen, Helnæs.
Hanne Thode Pedersen, Glamsbjerg.
Inge Kathrine Pedersen, Ebberup.
Margit Pedersen, Naarup.
Birthe Ulla Schjødt Rasmussen, Brylle.
Rigmor S. Rasmussen, Ebberup.
Lise Sonne, Hasle.
Mogens Ostenfeldt Storm, Sarup.
Karsten Baunsgaard Stroger, Knarreborg.
Berit Merete Sørensen, Tommerup.
Inge Sørensen, Hvidovre.
Ingelise Sørensen, Nyborg.

Eksamensholdet 1958

Flemming Andersen, Glamsbjerg.
 Inger Blomberg Andersen, Brylle.
 Poul Erik Andersen, Hillerslev.
 Bente Marie Brandt, Mariendal, Assens.
 Kirsten Schmidt Eriksen, Oxbøl.
 Anne Marie Fischer, Andebølle.
 Allan Erik Høgenhaug, Fruens Bøge.
 Knud Lundø Jakobsen, Vejen.
 Inger Omø Jensen, Udby.
 Elsebeth Juul Larsen, Glamsbjerg.
 Henning Overgaard Mogensen, Kregme-Vinderød.
 Inger Malmose Mortensen, Horne F.
 Elisabeth Olsen, Glamsbjerg.
 Benny Lunde Pedersen, Flemløse.
 Birgit Skaarup Pedersen, Flakkebjerg.
 Jens Brink Schmidt, Kollund.
 Preben Schou, Hjordkær.

Lene Seedorff, Glamsbjerg.
Jørgen Sønderlyng, Fruens Bøge.
Bente Sørensen, Andebølle.
Thomas Ole Vad, Røsnæs.
Jette Refstrup Andersen, Tommerup.
Gudrun Mariane Christensen, Glamsbjerg.
Margit Christiansen, Knarreborg.
Else Dorthea Ernstsén, Naarup.
Gert Hauch Fenger, Tommerup.
Claus Fog-Petersen, Gamtofte.
Bodil Skellerup Hansen, Naarup.
Niels Erik Hansen, Glamsbjerg.
Randi Hansen, Glamsbjerg.
Erik Højvang Jensen, Glamsbjerg.
Inger Marie Jørgensen, Brylle.
Karl-Ove Markvardsen, Køng.
Lis Jette Saro Mogensen, Glamsbjerg.
Arne Pedersen, Glamsbjerg.
Karen Pedersen, Glamsbjerg.
Kurt Pedersen, Glamsbjerg.
Birthe Østergaard Rasmussen, Flemløse.
Birgit Ravnø, Knarreborg.
Inge Sørensen, Vedtofte.
Karen Ingrid Schultz Thing, Knarreborg.
Poul Aage Østergaard, Brylle.

*Vi ønsker gamle og nuværende elever en god jul
og et godt nytår.*

Marie Espensen. Per og Kirsten Juul. Else Mølgaard Hansen.

Johan og Anneke Kongstad. Julie og Rasmus Larsen.

J. Ikkala Rasmussen Holger Berg Olsen. Andreas Worm.

Meta og Erling Kristensen.

M. og E. Jacobsen. Kathrine Rasmussen. Anna Skriver.

Karen Nielsen. Marie og Gunnar Olsen.

Bestyrelsen for elevforeningen

Lærer *Poul A. Jørgensen*, Søndergade 1 b, Århus (formand).

Student *Svend Aage Hansen*, p. t. soldat.

Lærer *Holger Berg Olsen*, Glamsbjerg.

Landmand *Jørgen Larsen*, »Næsgård«, Sandager, Assens.

Lærer *P. Uhrenholdt Petersen*, Hørve.

Husk ELEV MØDET søndag den 28. juni.

(Bemærk datoen.)

Elevmødet bekendtgøres normalt ikke på anden måde..

Foreløbigt program:

Søndag den 28. juni.

- Kl. 9.30: Flaghejsning.
- 10.00: Ungdomsgudstjeneste.
 - 14.30: Friluftsskuespil, foredrag,
generalforsamling.
 - 20.00: Underholdning og dans til kl. 1.

For deltagelse i mødet betales 6 kr. For kost betales særskilt.
Ønsker man at overnatte på skolen, må sovepose eller tæpper medbringes.

Regnskab

15. november 1957 til 19. november 1958.

	Indtægt	Udgift
Overført fra forrige år	703 83	
Kontingent	1 561 00	
Salg af årsskrift	524 00	
Indvundne renter	13 44	
Porto og portogodtgørelse	379 00	467 50
Årsskrift		1 870 54
Bonus	80 92	
Kontorudgift (formanden)		107 00
Elevmødet	878 01	481 20
Forskelligt		46 25
Ialt	4 140 20	2 972 49
<hr/>		
Bonus i Andelsbogtrykkeriet		80 92
Giro-beholdning		183 67
Bank-beholdning		903 12
Balance	4 140 20	4 140 20

Regnskabet gennemset. Intet fundet at bemærke.

Glamsbjerg, den 25. november 1958.

Holger Berg Olsen.